

Óli Jacobsen

DONSK PRESTAÆTT Á VITJAN AFTANÁ 200 ÁR

Tað hava verið nógvir danskir prestar í Føroyum. Flestu teirra frættist ikki meira frá. Eitt undantak er Rasmus Jørgen Winther

Millum teir mongu út-
lendsku gestirnar á
Ólavsøku vóru hjún-
ini Gunhild og Nils
Erik Winther úr Svøríki.

Tey hava eitt serligt tilknýti til Føroya. Tipoldurabbi Nils, Rasmus Jørgen Winther, var nevni-
liga prestur í Havn frá 1780-1799. Hetta hevur skapt ein slíkan áhuga fyri Føroyum í ættini, at hon vitjar aftur higar meira enn 200 ár seinni. Og eini týðandi ørindi vóru at vitja grøvina hjá honum í kirkjugarðinum undir Svínaryggi.

Henda grøvin er umrødd fyrr í røðini Hendur ið Sleptu. Men henda vitjanin gevur høvi til at taka aftur í hesa søgu við upplýsingum, sum ikki vóru í fyrri greinini.

Rasmus Jørgen Winther var føddur 21. oktober 1749 nærindis Thisted. Hann varð í 1778 giftur við Else Marie Bentzen f. 1750 úr Thisted. Tey átti 10 børn. Tvey tey fyrstu vóru fødd í Danmark, meðan øll hini vórðu fødd í Føroyum. Tað elsta Anne Kirstine doyði árs gamalt í 1780 í Føroyum. Oldurabbi Nils Erik, Christian Michael, f. 1780, var teirra næsta barn. Hann var føddur beint áðrenn tey komu til Føroya.

Skapti kirkjusøgu í Havn

Rasmus Jørgen Winther kom at seta stór spor eftir seg í Havn. Hann var tann 11. ella 12. av prestunum í Suðurstreymoy eftir trú-
bótina og man vera ein teirra, sum hevur sitið longst í hesum starvi.

Rasmus kom til Føroya í 1780 fyri at fáa skil á kirkjuviðurskiftini í Havn, sum vóru út av lagi vánalig eftir ein óduguligan prest.

Men tá ið Rasmus kom til Føroya slapp hann ikki inn í presta-
húsin, tí undanfarni presturin og seinni hansara ættarfolk vildu ikki flyta úr húsunum.

Eftir at hava havt innivist ymsa staðni í Havn, endaði tað við, at Rasmus fekk bygt prestagarðin í Sandagerði, sum framvegis verður nýttur til sítt upprunaliga endamál. Her kundi hann flyta

Gunhild og Nils Erik á grøvini hjá tipoldurabba hansara, Rasmus Jørgen Winther.

inn í 1790. Tað hoyrdu eisini tvær merkur av jørð til garðin.

Fremsta uppgávan hjá Rasmussi var annars at fáa bygt eina nýggja kirkju fyri hana, sum stóð úti á Reyni, og sum var alt ov lítil.

Henda kirkjan stóð liðug í 1788. Hetta var ikki hissini kirkja. Tað búðu 600 fólk í Havn tá, og pláss var næstan fyri teimum øllum í kirkjunni. Hon er framvegis ein av prýðiligastu bygningunum í býnum.

Neyðugt við nýggjum kirkjugarði

Ein átrokandi uppgáva var eisini at fáa ein nýggjan kirkjugarð fyri tann, sum var úti á Reyni, og sum eisini var alt ov lítil.

Hesin nýggi kirkjugarður undir Svínaryggi, "udenfor Byen", varð vígdur av Winther presti Kristi Himmalferðardag, tann 9. mai 1782.

Prestur ásetti eisini, at her vildi hann sjálvur verða grivin til sína tíð. Hann skuldi siga: "Jeg vil hvile mellem mine Faar". Her man hann

hava hugsað um sóknarbørnini, sum hann var hirði hjá sum prestur.

Annars skuldi tað verið ein sjálvfylgja, at hann varð grivin við kirkjuna, sum aðrir prestar. Serliga tá hann eisini var upphavsmaður til kirkjuna.

Um somu tíð, sum kirkjugarðurin varð vígdur kallaði Winther nógvar góðar menn saman og fekk teir at lata pening til at byggja eina nýggja kirkju.

Prestur kom at verða jarðaður, áðrenn nakar kundi vænta tað. Í 1799 fór hann til Kirkubøar at bírætta fólk, sum høvdu fingið landfarasótt. Hann fór hóast hetta var rátt honum frá. Men hann hevur hildið hetta vera sína skyldu sum prestur. Rasmus fekk sjúkuna og doyði tann 27. mai 1799, ikki 50 ára gamal. Hetta var annars nakað tað sama sum hendi við Viðareidispresti, Vesenberg, í 1870.

Rasmus varð tískil grivin undir Svínaryggi. Munnlig frásøgn frá Marionnu í Kongsstovu í Nólsoy sigur, at tað vóru nólsoyingar, sum

bóru hann til gravar. Hví tað var sigur søgan kortini einki um, men okkurt tilknýti hevur verið.

Gravkamar

Sverre Dahl, sonur próstin Jacob Dahl, hevði í Kirkjutíðandi í 1982 hesa lýsing av gravsteininum:

Leiði hansara er sermerkt. Tað er eitt rættligt gravkamar lag-
að av tigulsteinum og múrað av skelsandsblandaðum kálki. Om-
aná tí liggur stórir vandaliga til-
evnaður reydligur sandsteinur, sum prýddur er við høgmyndum av marmara. Allir raðirnir eru listhøgdar. Annars er steinurin púra slættur.

Steinurin er 185 cm langur, 96,5 cm breiður og 12 cm tjúkkur.

Skreytmyndirnar eru høgdar við forngríkskum ella rómverskum ímyndum, so sum ofta varð gjørt serliga á mætari kristnum gravminnum í sonevnda klassiska tíðarskeiðum.

Myndirnar eru á hesum leggsteini: Ein blaðrósetta í fornum siði á øllum fyra hornum, í miðjuni við

Relieffið sum ættarfolk hjá prestinum lótu Havnar Kirkju í 1988, tá ið tað vóru liðin 200 ár síðani, hon varð bygd.

vestara enda firvaldur, sum hevjar seg upp móti himnahválvinum. Við eystara enda ein kransur av lauberja ella oljuberjabløðum. Oman á kransinum liggur bók, har høgt í er skriftstaðið úr Halgubók: Salige er de reene af Hjærtet.

Øll innskriftin

Ofta høvdu steinar tá eina drúgva innskrift. Tað er eisini galdandi í hesum forinum. Innskriftin var henda:

Her hviler Støvet af den retskafne, oprigtige med særdeles skønne Embedshaver udrustede Sjælehyrde RASMUS JØRGEN WINHTER henvend 20 Aar Sognepræst for Sydstrømø Menigheder paa Færøe, død i Sandegjærde Præstegaard Anno 1799, 50 Aar gammel. Ægtefælle og Børn maatte tidligt savne en elsket Forsørger og i fjerne Egne bede Efterlevende om Fred over hans Grav. Blandt Færøes svundne Folk I simpel Kiste smuldre dine Been Men – Ordets Rene Tolk! Det rejste Dig en varig Mindesteen, Dine lyse Aand for sin Skaber svæver, der samles vi igen, naar Gud det kræver.

Innskriftin eigur at verða endurnýggjað

Sverre roknað vist við, at steinurin er tilevnaður uttanfyri Føroyar,